

Лекція 14. Оцінювання публічної політики

- 1. Оцінювання публічної політики: сутність, підходи до оцінювання політики**
- 2. Критерії оцінювання політики**
- 3. Функції оцінювання політики**
- 4. *Відмінності моніторингу, оцінювання, контролю політики**

• **Оцінювання політики** — це сукупність процедур, спрямованих на аналіз зібраних під час моніторингу даних політичної системи, системи політики.

• **Метою оцінювання** є виявлення того, чи забезпечує наявна система досягнення відповідних результатів.

Відмінності та взаємозв'язки між моніторингом і оцінкою⁵

Оціночні дослідження поділяють на дві групи:

- **наукові дослідження**, які потребують значних витрат часу, коштів і кваліфікованих фахівців (передбачається проведення соціологічних опитувань, спостережень, експертних оцінок, моделювання, експериментів тощо);
- **традиційні форми**, близькі до політичного та адміністративного контролю за ходом прийняття рішень (парламентські слухання; звіти керівників; державний аудит; розробка бюджету та ін).

ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ

- **Псевдо-оцінювання** – підхід, в якому описові методи застосовуються для створення надійної та змістовної інформації про результати політики без намагання піддати сумніву цінність і значущість цих результатів для окремих осіб, груп і суспільства в цілому. Характерний для оцінювання акторами вироблення і здійснення політики (наприклад, урядовими органами) (див. ***експерт політики у політиці***)
 - ***Формальне оцінювання*** – описові методи застосовуються для створення надійної та змістовної інформації про результати політики, але оцінює ці результати на основі ***цілей*** програми/ політики, проголошених політиками та адміністраторами політики. (див. ***експерт політики для політики***)

- **Теоретичне оцінювання рішень** – описові методи використовуються для створення інформації про результати політики, які мають пряму цінність для стейкхолдерів. Головна відмінність від перших двох підходів – спрямований на виявлення прихованих і заявлених цілей стейкхолдерів. Формально проголошені політиками та адміністраторами цілі політики не є єдиним джерелом цінностей, оскільки всі сторони, зацікавлені й залучені до формулювання й реалізації політики, беруть участь у генеруванні мети і цілей, стосовно яких вимірюються характеристики політики.

Планування

Організація

Мотивація

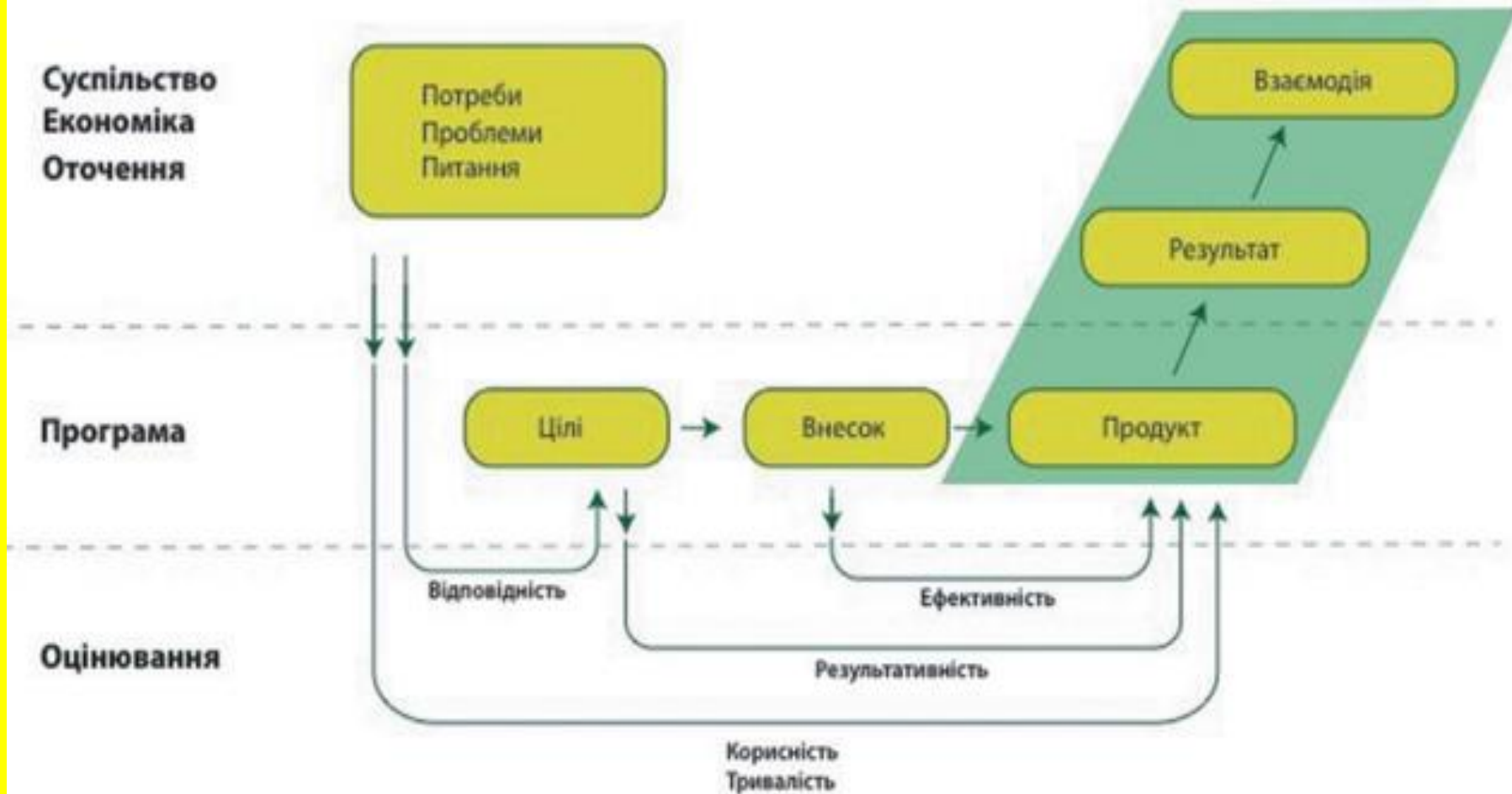
Контроль

Моніторинг

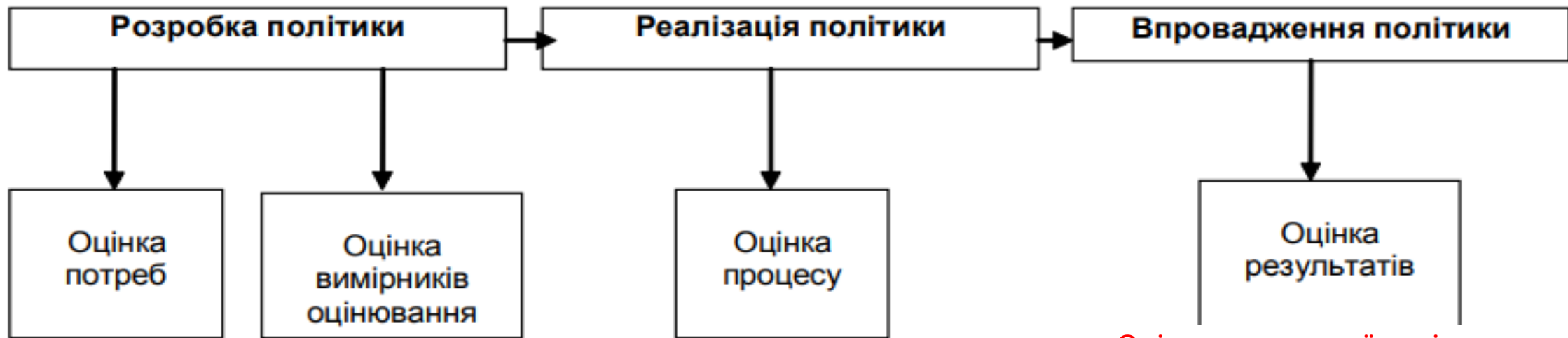
Оцінка якості

- Оцінка реалізації державної політики - сукупність способів вивчення і вимірювання фактичних **результатів** **завершеної** або **знаходиться на стадії завершення** **політики/програми**, застосовувана в цілях її вдосконалення.
- Оцінка є збір і аналіз інформації про кінцевих або проміжних результатів, визначення змін і сучасного стану, оцінка вигод і витрат.
- **Оцінка, на відміну від моніторингу, проводиться по мірі необхідності, носить разовий характер**
- Проведення оціночних процедур необхідно на всіх етапах політичного циклу.
- Сенс оцінки полягає в **можливості вдосконалити політику та визначити її результати.**

Застосування критеріїв оцінювання згідно з логікою реалізації програми

- Відповідно до критеріїв рівня, якого стосується оцінювання, можна виокремити такі види:
- оцінювання проекту;
- оцінювання програми (в тому числі заходів або пріоритетів у межах програми);
- оцінювання стратегії.

Оцінка державної політики складається з таких елементів

Рис. 2.11. Етапи оцінювання

Методи оцінювання згруповано в табл. 2.4.

Традиційні методи оцінювання

оцінка процесу реалізації,
оцінка наслідків,
оцінка результатів,
оцінка економічної ефективності,
оцінка рівня задоволеності громадян,
оцінка інструментів, методів реалізації політики.

Планування та оцінювання потреб	Оцінювання			
	процесу	впливу	результативності	ефективності
населення, на яке спрямована політика; поточні потреби; майбутні потреби; потреби в ресурсах	зусилля персоналу; механізми надання допомоги; інформаційні системи	прогнозування впливу; бажаний вплив; неочікуваний вплив; пояснення впливів	передбачувані результати; непередбачувані результати; безпосередні ефекти; небажані ефекти; пояснення результатів	відношення вигід і витрат; витрати й результативність

- З огляду на те, коли починається дослідження, можна розрізнити такі види оцінювання:
 - **попереднє оцінювання** (оцінювання **ex-ante**; оцінювання, яке починається перед реалізацією завдання);
 - **поточне оцінювання** (оцінювання **on-going**; оцінювання під час реалізації завдання);
 - **пост-оцінювання** (оцінювання **ex-post**, після закінчення реалізації завдання)

Оцінювання на всіх етапах реалізації публічних заходів з розвитку

Оцінка політики вимагає розгляду п'яти елементів:

- затрачених ресурсів;
- проведених заходів;
- отриманих продуктів або послуг;
- результатів виконання;
- наслідків і ефектів.

• КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПОЛІТИКИ

- Результативність
- Ефективність
- Адекватність
- Справедливість
- Здатність до реагування
- Сукупна відповідальність

Критерій	Опис
Відповідність (relevance)	Оцінка адекватності запланованої мети і методів її досягнення щодо суспільно-економічних викликів і проблем, виявлених під час з'ясування проблем. Критерій застосовується перед початком проекту або на перших етапах діяльності.
Результативність (effectiveness)	Оцінює міру реалізації закладених цілей (чи вдалося досягнути того, що було заплановано), результативність використаних методів, інституцій, а також вплив зовнішніх факторів на кінцеві результати.
Ефективність (efficiency)	Оцінює зв'язок між видатками, затратами (фінансовими, людськими і адміністративними) і досягнутими результатами.
Корисність (utility)	Оцінює сукупність досягнутих ефектів діяльності (як запланованих, так і не запланованих, так званих побічних ефектів) щодо соціально-економічних викликів (часто вже змінених з часом). На відміну від критерію «відповідність», оцінка корисності проводиться після закінчення проекту/ програми, або в їх кінцевій фазі.
Тривалість (sustainability)	Оцінка тяглості і тривалості ефектів (насамперед – позитивних) у результаті реалізованої діяльності в середньо- і довгостроковій перспективі.

- **evaluation** – це оцінювання вартості громадської (публічної) дії, яка здійснюється за допомогою **критеріїв**
- відповідність,
- результативність,
- ефективність,
- корисність
- тривалість
- за допомогою конкретних стандартів.
- **Оцінка звичайно стосується потреб, які потрібно задовольнити через реалізацію конкретної публічної дії, а також досягнутих внаслідок дії результатів.** Оцінка в таких випадках базується на основі спеціально зібраних і проінтерпретованих даних відповідно до спеціальної методології

три найважливіших функції оцінювання політики:

- **підсумкова функція** – дозволяє підбити підсумки реалізованих завдань, встановити причинно-наслідкові зв'язки між діями і їх результатами, а також поглибити наші знання стосовно впливу такої діяльності (пізнавальний характер оцінювання);
- **конструктивна** (формуюча) функція – дозволяє поліпшити якість реалізації завдань в межах поточних, а також запланованих на майбутнє проектів, завдяки впровадженню рекомендацій призводить до збільшення ефективності та корисності таких проектів; головне є інструментом для внутрішнього користування для реалізаторів таких завдань і проектів;
- **суспільно-політична** функція – дозволяє збільшити соціальну відповідальність таких завдань, призводить до збільшення суспільної і політичної підтримки проектів; слугує для збільшення відповідальності і зростання мотивації осіб та інституцій, задіяних у реалізації проектів; збільшує прозорість і легітимізує діяльність публічної адміністрації.

ОЦІНЮВАННЯ ПОЛІТИКИ

- Дає інформацію про цінності чи важливість наслідків політики для суспільства в цілому, окремих суспільних груп і громадян.
- **Зосередження на цінностях.** Оцінювання спрямоване на визначення бажаності, суспільної корисності політики чи програми.
- **Орієнтація на сучасне й минуле.** Оцінювальні твердження орієнтуються на поточні й минулі, а не майбутні результати. Оцінювання є ретроспективним.

ФУНКЦІЇ ОЦІНЮВАННЯ

- Надає інформацію про **характеристики політики**, тобто, про ступінь задоволення потреб, цінностей та реалізації можливостей за допомогою політичних дій.
- Допомагає **виявити і проаналізувати** цінності, що лежать в основі вибору мети і цілей.

Після проведення оцінки та подання її результатів для керівника можливе прийняття наступних рішень:

- продовження політики/програми;
- успішне завершення;
- модифікація політики/програми;
- припинення при її невдачі

СИСТЕМА ПОСТАНОВКИ ЦІЛЕЙ **S.M.A.R.T.**

↓

Опишіть кінцевий результат, чого саме ви хочете досягти.

↓

Задайте для цілі критерії, за якими можна буде оцінити результат.

↓

Будьте реалістом і ставте ті завдання, які дійсно зможете досягти.

↓

Постійно запитуйте себе: «Чому я цього хочу?».

↓

Визначте точну дату, коли ваші цілі повинні бути виконаними.

• Внутрішній контроль – це система спостереження і перевірки законності та економічної доцільності надання соціальних послуг, збереження та раціональне використання всіх видів ресурсів, виконання працівниками своїх функціональних обов'язків з метою своєчасного виявлення недоліків та застосування заходів щодо їх усунення шляхом управлінського впливу на керований об'єкт, запобігання кризовим явищам і забезпечення ефективного ведення соціальної роботи»